

Handläggare
Anna Ambjörn
Telefon: 08-508 22 048**Till**
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd 2014-04-10

Stockholms stads kemikalieplan 2014-2019

Remissyttrande till kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner och översänder tjänsteutlåtandet som svar på remissen till kommunstyrelsen.

Maria Mannerholm
stadsdelsdirektörGunnar Ohlsén
avdelningschef

Sammanfattning

Miljöförvaltningen har på uppdrag av kommunfullmäktige tagit fram en kemikalieplan för Stockholms stad. Kemikalieplanen syftar till att förtydliga målområdet *Giftfria varor och byggnader* i Miljöprogram för Stockholm 2012-2015.

Barns vardag och deras exponering för gifter är ett prioriterat område i planen. De åtgärder som föreslås utifrån barns exponering återfinns inom information och dialog, upphandling, byggmaterial, tillsyn och miljögiftsövervakning. I planen föreslås att ett kemikaliecentrum inrättas vid miljöförvaltningen, med uppdrag att stödja och följa upp kemikaliearbetet i förvaltningar och bolag.

Förvaltningen anser att förslaget till kemikaliplan är väl genomarbetat och kan utgöra en bra grund för arbetet med att uppnå miljömålen för giftfria varor och byggnader. Kemikalieplanen har ett prioriterat område som handlar om barns exponering för gifter. Förvaltningen välkomnar att fokus läggs på barnens miljö och ser positivt på de föreslagna åtgärderna, som till exempel information och utbildning om kemikalier till berörd personal samt att ett Kemikaliecentrum inrättas.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Avdelningen för samhällsplanering.

Bakgrund

Miljöförvaltningen har tagit fram ett förslag till Kemikalieplan för Stockholm som nu remitterats till stadsdelsnämnden. Yttrande önskas senast den 25 april 2014.

Ärendet

I samband med beslutet om stadens miljöprogram gav kommunfullmäktige i uppdrag till miljö- och Hälso- och skyddsnämnden att ta fram en kemikalieplan för Stockholms stad. Kemikalieplanen syftar till att förtydliga målområdet *Giftfria varor och byggnader* i Miljöprogram för Stockholm 2012-2015. Målgruppen för kemikalieplanen och dess åtgärder är verksamheter inom stadens förvaltningar och bolag.

De föreslagna åtgärderna i Kemikalieplanen är uppdelade i ett antal verksamhetsområden som på olika sätt syftar till uppfyllelse av mål i stadens miljöprogram.

Kemikaliecentrum

I planen föreslås att ett kemikaliecentrum inrättas vid miljöförvaltningen, med uppdrag att stödja och följa upp kemikaliarbetet i förvaltningar och bolag. Det innebär bland annat att ge råd och vägledning vid formulerande och uppföljning av kemikaliekrav i upphandlingar, att samordna frågor om kemikalier i byggmaterial och att fungera som kompetensstöd till tillsynen.

Prioriterat område – Barns vardag

Barns vardag och deras exponering för gifter är ett prioriterat område i planen. De åtgärder som föreslås utifrån barns exponering återfinns inom information och dialog, upphandling, byggmaterial, tillsyn och miljögiftsövervakning.

Information och dialog

När det gäller information och dialog föreslås bland annat riktade insatser till förskolans personal och chefer, lärare i grundskolan och gymnasiet, konsumenter, särskilt föräldrar och blivande föräldrar samt företag och andra verksamhetsutövare.

Upphandling

En rad åtgärder föreslås som rör upphandlingar, bland annat att särskilda kriterier ska gälla för särskilt känsliga miljöer (där barns vistas t ex). I övriga upphandlingar, när ingen särskilt känslig exponering förväntas, ska Miljöstyrningsrådets kriterier användas

där sådana finns. Vidare föreslås att en systematisk uppföljning av ställda krav ska göras. Om kraven inte uppfylls ska sanktioner vidtas enligt samma rutiner som vid andra avtalsbrott. Hur uppföljningen ska göras avgörs från fall till fall i samarbete mellan kemikaliecentrum och upphandlande förvaltning eller bolag.

Kompetensutveckling för upphandlare i frågor som rör kemikalieanvändning mm föreslås också.

Byggmaterial

De kemikaliekrav som beskrivs i planen (se kap 4) ska ställas vid upphandling av byggvaror, projektörer och entreprenörer. Till exempel att golvmaterial inte ska innehålla hormonstörande ftalater. En pilotstudie föreslås i syfte att utreda hur barn och foster kan skyddas (bostad, förskola, skola, arbetsplatser).

Tillsyn och kontroll

Miljöförvaltningen ska ha en kemikalietillsyn där lagstiftningen används på ett sådant sätt att arbetet med att få bort miljö- och hälsofarliga ämnen drivs framåt. Föroreningssituationen i staden har förändrats under senare år vilket innebär att tillsynen behöver anpassas efter nya förhållanden.

När det handlar om barns vardag föreslås som åtgärder att halterna av tungmetaller och andra hälsofarliga ämnen i barnmat kontrolleras och varutillsynen utvecklas. I tillsynen av förskolor och skolor ska det kartläggas och informeras om källor som kan medföra en oönskad kemikaliepåverkan. Märkningstillsynen ska fokusera på kosmetiska produkter utvecklade för barn

Stadens kemikaliehantering

Idag saknas kunskap om den totala kemikalieanvändningen i stadens verksamheter. Det saknas också samlad kunskap om hur arbete med ersättning till mindre skadliga kemikalier sker i de olika verksamheterna. Därför föreslås att staden tecknar ett ramavtal om ett databaserat kemikalierregister som systemstöd för stadens förvaltningar och bolag. Ytterligare åtgärder föreslås för att öka kunskapen om kemiska produkter och hur dessa kan ersättas.

Miljögiftsövervakning

Miljöövervakning innebär att kartlägga tillståndet i miljön och hur det påverkas av mänskliga aktiviteter. Här föreslås att en hälsorelaterad miljögiftsövervakning ska genomföras med inriktning på barns exponering. Utifrån det allmänna kunskapsläget och de frågeställningar som uppstår vid tillsyn på förskolor är

följande ämnen intressanta för en bredare undersökning i Stockholms förskolor: ftalater, bromerade flamskyddsmedel, tungmetaller, organiska fosfatestrar samt polyfluorerade ämnen.

För att kunna sätta in åtgärder på rätt ställen mot utsläppen av farliga ämnen behöver dessa identifieras och kvantifieras. Stadens arbete föreslås fokusera på att staden håller sig uppdaterad med kunskapsläget, till exempel vid nationella myndigheter, universitet och högskolor och ur denna information ta fram kunskap om vilka källor som kan antas vara de viktigaste i Stockholm.

Uppföljning av Kemikalieplanen

Uppföljningen av hur kemikalieplanen genomförs bör kopplas till uppföljningen av miljöprogrammet. I samband med att ett nytt miljöprogram tas fram under 2014 föreslås att indikatorer som avspeglar genomförandet av kemikaliplanen inkluderas. Stadsledningskontoret är ansvarig för uppföljning av stadens övergripande program, kemikaliecentrum erbjuder stöd utifrån sin sakkunskap och sin centrala roll i genomförandet.

Förvaltningens synpunkter

Miljöförvaltningen har tagit fram ett väl genomarbetat förslag till en plan för hur staden kan arbeta för att uppnå miljömålen för giftfria varor och byggnader. I planen beskrivs förutsättningar och behov för att minska användningen av skadliga kemikalier i de egna verksamheterna. Arbetet med att minska användningen och påverkan av skadliga kemikalier är komplext. Det behövs mer kunskap och erfarenhet och även en ständigt uppdaterad kunskap om förändringar i användningen av kemikalier.

Kemikalieplanen har ett prioriterat område som handlar om barns exponering för gifter. Förvaltningen välkomnar att fokus läggs på barnens miljö eftersom det förekommer en mängd skadliga ämnen i miljöer där barn vistas dagligen. Många gånger är förvaltningens möjligheter att styra över vilka kemikalier barnen kommer i kontakt med begränsade, till exempel på grund av centrala upphandlingar av byggmaterial etc.

I planen förslås vilka krav som ska ställas vid upphandlingar. Blanda annat vid upphandling av byggmaterial där hormonstörande ftalater lyfts fram som exempel på ett ämne som inte ska förekomma i barnens miljöer.

De upphandlingar som förvaltningen råder över och som prioriterats för uppföljning av kemikaliekrav är städtjänster och inom förskolan

de som rör mat, lek och sova. Med de föreslagna kraven på kemikalier finns det goda förutsättningar att minska barnens exponering för ett antal gifter. Om staden sedan kompletterar de föreslagna kraven med en ökad målsättning på andelen ekologisk mat så kan exponeringen minska ytterligare.

I planen framförs vikten av kunskap och insikt i hur skadliga kemikalier påverkar oss och vår miljö. Bland annat förslås kompetensutveckling för upphandlare i frågor som rör kemikalieanvändning samt chefer/personal inom skola/förskola. Förvaltningen ser det som mycket positivt och tror att det till stor del är avgörande att berörda tjänstemän utbildas i dessa frågor. Inom verksamheter där barn vistas finns i dag en ganska bred insikt om påverkan av farliga ämnen på barn. Men det är bra om den kan utvidgas och nå alla skikt inom berörda verksamheter.

Ett Kemikaliecentrum förslås inrättas vid Miljöförvaltningen med uppdrag att stödja och följa upp kemikaliearbetet i förvaltningar och bolag. Där kan förvaltningar och bolag bland annat få råd och vägledning vid upphandlingar, att samordna frågor om kemikalier i byggmaterial samt att få kompetensstöd vid tillsynen.

Det har visats sig fungera väldigt väl när det finns en samlad kompetens i staden som kan specialiseras och inriktas på specifika frågor. Förvaltningarna kan då få tillgång till den kompetens som krävs i frågor som rör ett visst område, i det här fallet frågor som rör kemikalieanvändningen. Det finns inte möjligheter för varje enskild förvaltning att avsätta resurser för att själva hålla den kompetensen.

Förvaltningen tror att förslaget till kemikalieplan kan utgöra en bra grund för att utveckla stadens arbete med att minska exponeringen för skadliga kemikalier genom sina verksamheter.

Bilaga

Remissunderlaget finns att läsa i sin helhet på

www.insynsverige.se/stockholm

Sök under mötesdatumet: 10 april 2014.